Lieta Nr.C31455012

**S P R I E D U M S**
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2013.gada 3.decembrī

Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesa
tiesnese I.Kuzņecova,
ar tiesas sēdes sekretāru G.Novicki,
atklātā tiesas sēdē Rīgā, Baložu ielā 14, izskatīja civillietu LR Izglītības un zinātnes ministrijas maza apmēra prasībā pret /pers. A/ par parāda piedziņu.

Tiesa

**konstatēja**

prasītāja LR Izglītības un zinātnes ministrija, kuru pārstāv AS „SEB banka", (turpmāk-Banka) cēla tiesā maza apmēra prasībā pret atbildētāju /pers. A/ (turpmāk – atbildētājs) par parāda piedziņu. Pieteikumā norādīts, ka 1998.gada 12jūnijā starp prasītāju, kuras uzdevumā rīkojās AS „SEB banka" (turpmāk-banka) un atbildētāju tika noslēgts Studējošā kredīta līgums Nr.SVZ98682 (turpmāk - Līgums) par kredīta Ls 35 mēnesī izsniegšanu, studiju laikā, bet ne vairāk kā 10 mēnešus gadā, ar procentu likmi 5% gadā no faktiski izsniegtās summas. Atbildētāja laika posmā no 1998.gada 3.jūlija līdz 2001.gada 5.jūnijam saņēma Ls 1 085.

Aizdevuma līguma 3.3.1.punkta sākotnējās redakcijas noteikumi paredzēja, ka Atbildētājas pienākums ir katru mēnesi līdz 10.datumam samaksāt Aizdevuma līgumā noteiktos procentus no neatmaksātās kredīta pamatsummas, uzsākt kredīta pamatsummas atmaksu ne vēlāk kā trešajā mēnesī pēc studiju pārtraukšanas vai sestajā mēnesī pēc studiju pabeigšanas, pilnu norēķinu veicot ne vēlāk kā septiņu gadu laikā no kredīta pamatsummas atmaksas uzsākšanas brīža.

Atbildētājs no 2001.gada 5.jūlija nav veicis nevienu maksājumu. Banka 2012.gada 12.martā atkāpās no Aizdevuma līguma, nosūtot atbildētājam vēstuli ar aicinājumu parādu samaksāt līdz 2012. gada 19.martam.

Prasītāja ir aprēķinājusi parādu Ls 2468,05, kas sastāv no aizdevuma pamatsummas, procentiem par aizdevuma lietošanu un līgumsoda daļējā apmērā. Kopējais parāds uz 2012.gada 15.martu ir Ls 3553,03, bet, ievērojot Ministru kabineta noteikumu Nr.445 „Kārtība, kādā no valsts budžeta līdzekļiem tiek piešķirts un atmaksāts studējošo kredīts" 42.1 punktu, līgumsoda apmērs samazināts līdz Ls 1 085 un Prasītāja atsakās no aprēķinātā līgumsoda daļas piedziņas.

Pamatojoties uz Civillikuma 1587., 1589., 1591., 1716., 1717., 1720., 1722., 1753., 1756., 1759., 1765., 1934., 1943., 1946.pantu lūdz tiesu piedzīt no atbildētājas par labu prasītājai parādu Ls 2468,05, kas sastāv no aizdevuma pamatsummas Ls 1 085, aizdevuma procentiem Ls 298,05 un līgumsoda Ls 1 085, un tiesas izdevumus. Lūdz noteikt tiesības prasītājai par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt procentus 6% gadā no parāda summas.

Pēc prasības pieteikuma noraksta nosūtīšanas atbildētājs sniedza rakstveida paskaidrojumus, kuros prasību neatzina. Paskaidroja, ka atbildētājs vairākārt ticis informēts par parādu, uzskatāms, ka atgādinājumi tikuši nosūtīti nepamatoti. Lai gan mācības tikušas pārtrauktas, tomēr tās nav pabeigtas un atbildētājs turpinājis studijas augstskolā, līdz tās pabeidzis /datums/, ko apliecina izdotais Latvijas Universitātes diploms Nr.4860. Turklāt prasītājs nav ņēmis vērā, ka /datums/un /datums/atbildētajam piedzima bērni. Saskaņā ar Aizdevuma līgumu, ja kredīta ņēmējam piedzimst bērni, tad pēc augstskolas beigšanas viņam no budžeta līdzekļiem tiek dzēsti 30% no neatmaksātās kredīta summas. Tātad, par diviem bērniem tiek dzēsti 60% no kredīta summas.

Atbildētājs prasību atzīst Ls 434 apmērā, tas ir, pēc 60% dzēšanas no neatmaksātās kredīta summas no valsts budžeta līdzekļiem.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 250.pantu tiesnese uzskatīja par nepieciešamu skatīt civillietu tiesas sēdē.

Prasītāja pārstāvis uz tiesas sēdi nav ieradies. 2013.gada 19.novembrī no prasītāja pārstāvja saņemts lūgums izskatīt lietu bez prasītāja pārstāvja piedalīšanās, norādot, ka prasība tiek uzturēta pilnā apmērā uz tajā norādītajiem motīviem un pierādījumiem.

2013.gada 19.novembrī no atbildētāja tiesā saņemts iesniegums ar lūgumu atlikt lietas izskatīšanu, jo nav saskaņots izlīguma teksts, šo lūgumu atbildētājs nosūta arī pēc prasītāja pārstāvja mutiski izteikta priekšlikuma.

Tiesa, izvērtējot saņemtos iesniegumus secina, ka tajos izteiktie lūgumi ir pretrunīgi. Ievērojot atbildētāja lūgumu, tiesas sēde 2013.gada 24.septembrī jau bija atlikta, dodot iespēju vienoties ar prasītāju par izlīgumu, bet līdz tiesas sēdei nekāda informācija par izlīguma noslēgšanas iespējām tiesā netika iesniegta. Atbildētāja iesniegumam par lietas izskatīšanas atlikšanu, tostarp, prasītāja lūgumam, apstiprinājums nav pievienots. Ievērojot minēto, un to, ka prasītājs ar iesniegumu lūdzis izskatīt lietu pēc būtības, nenorādot par izlīguma iespējām, kas neapstiprina atbildētāja norādīto, tiesa nolēma neatlikt lietas izskatīšanu.

Tiesa, pārbaudījusi rakstveida pierādījumus, atzīst, ka prasība ir pamatota un daļēji apmierināma.

Lieta nav strīds par to, ka starp prasītāju un atbildētāju 1998.gada 12.jūnijā tika noslēgts Studējošā kredīta līgums Nr.SVZ98682. Kā izriet no atbildētāja paskaidrojumiem, lieta nav strīds, ka līdz 2001.gada 5.jūnijam atbildētajam tika izmaksāts kredīts Ls 1085, kas nav atmaksāts. Atbildētājs atzinis prasību Ls 434 apmērā, atrēķinot 60% jeb Ls 651, kā kredīta samazinājumu sakarā ar divu bērnu piedzimšanu, atsaucoties uz Studējošā kredīta līguma nosacījumiem.

Tiesa atzīst, ka 1998.gada 12.jūnija noslēgtā Studējošā kredīta līgumā Nr.SV98682 šāds nosacījums nav pielīgts. Ministru kabineta noteikumi Nr.220 „Kārtība, kādā tiek piešķirts, atmaksāts un dzēsts studiju kredīts un studējošā kredīts no kredītiestādes līdzekļiem ar valsts vārdā sniegtu galvojumu" nosaka kārtību, kādā tiek piešķirts, atmaksāts un dzēsts studiju kredīts un studējošā kredīts (turpmāk — kredīti) no kredītiestādes līdzekļiem ar valsts vārdā sniegtu galvojumu (turpmāk — valsts galvojums). Šo noteikumu 71. punktā noteikts : „*Ja kredīta ņēmējam studiju laikā vai kredīta atmaksas laikā piedzimst bērni, pēc augstākās izglītības iestādes beigšanas kredīta ņēmējam studējošā kredītu dzēš no valsts budžeta līdzekļiem 30 procentu apmērā no neatmaksātās summas par katru bērnu. Ja abi vecāki ir kredīta ņēmēji, minētais nosacījums attiecas tikai*

*uz vienu no viņiem (pēc izvēles). Studējošā kredīts tiek dzēsts arī par bērniem, kuri ir adoptēti studiju laikā vai kredīta atmaksas laikā.*

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 104.panta pirmo daļu, pušu un trešo personu paskaidrojumi, kuri ietver ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņu prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi tiesas sēdē pārbaudīti un novērtēti pierādījumi.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 93.panta pirmo daļu, katrai pusei jāpierāda fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus. Kā pierādījumu minētajam apstāklim, lietai pievienotas atbildētāja bērnu dzimšanas apliecību kopijas no kurām redzams, ka bērni piedzimuši pēc studiju pabeigšanas /datums/un 2012.gada 8.jūlijā. Tiesa secina, ka lietā nav gūti pierādījumi, ka atbildētājs ir tiesīgs saņemt kredīta atmaksas atvieglojumus, tostarp viņa norādītajā apmērā, jo, ievērojot minēto noteikumu nosacījumus, tas vien apstāklis, ka kredīta ņēmēja ģimenē piedzimuši bērni automātiski nepiešķir viņam kredīta samaksas atvieglojumus.

Atbilstoši Civillikuma 1934.pantam, *ar aizdevuma līgumu jāsaprot zināma daudzuma atvietojumu lietu nodošana īpašumā, ar pienākumu atdot saņemto tādā pašā daudzumā un tādas pašas šķiras un labuma lietās. Aizņēmējam jāatdod tāda pati summa vai tāds pats daudzums, kādu viņš* saņēmis (Civillikuma 1943.pants).

Civillikuma 1838.panta pirmā daļa noteic, *ka samaksa izdarīta jāpierāda tam, kas to apgalvo*. Atbildētājs pierādījumus tam, ka savas saistības ar prasītāju būtu nokārtojis, vai tam, ka pastāv apstākļi, kas izslēdz prasības pieteikumā norādītā parāda esamību, nav iesniedzis.

Līdz ar to tiesai nav pamata apšaubīt prasības pieteikumā norādītos apstākļus - faktu, ka atbildētājs ir parādā prasītājam prasības pieteikumā norādīto neatmaksāto kredīta summu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 97.panta pirmo daļu, tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota uz tiesas sēdē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem.

Ievērojot iepriekš norādīto, tiesa atzīst, ka prasītājas prasījums par neatmaksātās aizdevuma summas atmaksu ir pamatots un apmierināms.

Atbilstoši Civillikuma 1753.pantam, ar procentiem jāsaprot tā atlīdzība, kas dodama par kādas naudas summas vai citu atvietojamu lietu lietošanas atvēlējumu vai kavējumu, samērā ar viņu daudzumu un lietošanas ilgumu.

Saskaņā ar Līguma 3.3.punktu kredīta atmaksa jāuzsāk ne vēlāk ka trešajā mēnesī pēc studiju pārtraukšanas vai sestajā mēnesī pēc studiju pabeigšanas. Kā redzams no pievienotā izglītības dokumenta, studijas atbildētājs pabeidzis /datums/. Kā redzams no parāda aprēķina, atbildētājs kredīta atmaksu nav veicis līgumā noteiktajā termiņā, ne arī vēlāk. Saskaņā ar līguma 3.3.1.punktu atbildētājam bija jāmaksā katru mēnesi līdz 10.datumam noteiktie procenti par aizdevuma lietošanu.

Ievērojot minēto, prasība daļā par līgumisko procentu nokavējumu ir pamatota un apmierināma un no atbildētāja piedzenami nokavējuma procenti Ls 298,05.

Saskaņā ar Civillikuma 1717.pantu, līgumsodu var pievienot katram līgumam, un to var noteikt ne vien naudā, bet arī citās vērtībās. Līgumsoda apmēru noteic līdzēji, un tas nav aprobežots ar zaudējumu lielumu, kādi paredzami no līguma neizpildīšanas, kā arī tiesību saņemt līgumisko procentus.

Civillikuma 1657.pantā noteikts, ka tiesa var parādnieku atsvabināt no viņam neizdevīgām nokavējuma sekām arī citos gadījumos, kad viņu nevar vainot ne uzmanības trūkumā, ne vispār vieglprātībā vai nolaidībā, vai kad izpildīšana nav notikusi nepārvaramas varas dēļ.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments 2011.gada 12. janvāra spriedumā, lietā Nr. SKC-25/2011, kurā vērtēts līgumsods 1% apmērā, atzinis, ka līgumsods saskaņā ar Civillikuma 1716.pantu ir pamet̄ums, ko kāds uzņēmies ciest sakarā ar savu saistību, ja viņš šo saistību neizpildītu vai neizpildītu pienācīgi. Piemērojot šo pantu burtiski līgumā noteiktajam līgumsoda apmēram - viens procents no savlaicīgi nesamaksātās summas par katru nokavēto dienu, jānonāk pie secinājuma, ka parādnieks labprātīgi uzņēmies ciest sekas, kas, ja nokavējums būtu viens gads, matemātiskā izteiksmē gandrīz četras reizes pārsniedz pamatparādu. Vērtējot to pēc ekonomiskās būtības, jākonstatē, ka parādnieks uzņēmies nevis konkrēti izmērāmu „pamet̄umu", bet maksājumu, kas var augt līdz bezgalībai. Senāta ieskatā, likumā nevar būt ietverta šāda līgumsoda būtība, jo, kaut arī Civillikums neaizliedz līgumsoda noteikšanu procentuālā izteiksmē, ir jābūt tā saprātīgām robežām, kuru noteikšana attiecīgos ekstremālos gadījumos kļūst par tiesas kompetenci, lietojot par mērauklu taisnīguma un samērīguma principu.

Kā redzams no Līguma 6.1.1.punkta, prasītājai bija tiesības piemērot atbildētājam līgumsodu 0,5% apmērā no nokavētā maksājuma summas par katra maksājuma nokavējuma dienu.

Tā kā atbildētājs nav veicis kredīta atmaksu saskaņā ar studiju kredīta atmaksas grafiku, prasītāja piemērojusi atbildētājai līgumsodu 0,5% apmērā no nokavētās maksājuma summas par katru nokavējuma dienu, līgumsods aprēķināts par laika posmu no 2001.gada 6.augusta līdz 2012.gada 15.martam Ls 6833, 58 apmērā, bet samazināja līdz pamatparāda summai Ls 1085.

Tiesas ieskatā prasītājas aprēķinātais līgumsods ir pārmērīgs sekojošu apsvērumu dēļ.

Civilprocesa likuma 5.panta sestā daļa noteic, ka, piemērojot tiesību normas, tiesa ņem vērā judikatūru.

Tiesa ņem vērā Augstākās tiesas Senāta izveidoto praksi jautājumā par līgumsoda piedziņu. 2010.gada 10.martā Augstākās tiesas Senāts, izskatot civillietu Nr.SKC–55/2010 Izglītības un zinātnes ministrijas Studiju fonda prasībā par kredīta līguma laušanu, kredīta pamatsummas, procentu un līgumsoda piedziņu, sakarā ar atbildētājas kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2008.gada 9.decembra spriedumu, norādīja, ka līgumsods saskaņā ar Civillikuma 1716.pantu ir pamet̄ums, ko kāds uzņēmies ciest sakarā ar savu saistību, ja viņš šo saistību neizpildītu vai neizpildītu pienācīgi. No minētās tiesību normas izriet, ka līgumsodam ir sodīšanas un zaudējumu atlīdzināšanas funkcija. Tiesiskajās attiecībās, sakarā ar sodoša rakstura tiesisko līdzekļu piemērošanu, par vispārēju principu tiesībās ir atzīstams soda samērīguma princips.

Savukārt, ar 2004.gada 22.septembra spriedumu lietā Nr.SKC-441,2005.gada 26.janvāra spriedumu lietā Nr.SKC-48,2007.gada 20.jūnija lēmumu lietā SPC-43,2008.gada 14.maija spriedumu lietā Nr.SKC-212 Senāts atzinis, ka jautājums par līgumsoda samērīgumu un taisnīgumu konkrētos apstākļos izlemjams pēc tiesas ieskata saskaņā ar Civilprocesa likuma 5.panta norādīto taisnības apziņu un vispārējiem tiesību principiem.

Civillikuma 1657.pants paredz tiesas tiesības atsvabināt parādnieku no viņam neizdevīgām nokavējuma sekām.

Tiesa konstatē, ka Studiju kredīta līgumā ietvertajam līgumsodam ir izteikti sodošs raksturs un tas nav samērīgs.

Civillikuma 1.pants noteic, ka tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības.

Tiesa konstatē, ka prasītājam ir radušās prasījuma tiesības jau 2007.gadā, proti pēc 2006.gada 30.jūnija, tas ir, pēc tam, kad atbildētājs pabeidza studijas, un uzsākt kredīta piedziņu. Kā prasībā norāda prasītāja, atbildētājs nav veicis maksājumus kredīta atmaksai. Tomēr neskatoties uz minēto, prasītāja vērsās tiesā tikai 2012.gada 9.jūlijā.

Tiesas ieskatā prasītāja, vilcinoties ar vēršanos tiesā, ir veicinājusi nesamērīgu līgumsoda pieaugumu, kas nav atzīstams par pienākumu izpildi pēc labas ticības.Pastāvot šādiem apstākļiem, tiesa secina, ka līgumsods ir nosakāms 10% apmērā no pamatparāda summas Ls 108,50 apmērā. Pārējā daļā prasība par līgumsoda piedziņu noraidāma.

No atbildētāja kopā piedzenami Ls 1491,55.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 195.pantu prasītajai ir nosakāmas tiesības saņemt likumiskos sešus procentus gadā no neatmaksātā aizdevuma summas par laika periodu līdz sprieduma izpildei, ņemot vērā Civillikuma 1763.pantā noteikto par to, ka procentu pieaugums apstājas, sasniedzot

pamatkapitāla lielumu.

Civilprocesa likuma 41.panta pirmā daļa noteic, ka pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summa piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierinātajam prasījumu apmēram, bet atbildētājam - proporcionāli tai prasījumu daļai, kurā prasība noraidīta. Tādējādi no atbildētāja piedzenama prasītājas labā valsts nodeva Ls 162,28 un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi Ls 3,30, kopā Ls 165,58.

Uz sprieduma taisīšanas brīdi ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi ir Ls 10,58 apmērā, tādējādi no atbildētāja valsts labā piedzenami nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi Ls 7,27 apmērā.

Civilprocesa likuma 204.[1]pants nosaka, ka,taisot spriedumu par naudas summas piedziņu, tiesa nosaka termiņu sprieduma labprātīgai izpildei, kas nedrīkst būt garāks par 10 dienām no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Tiesa, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 193., 204[1].pantu,

n o s p r i e d a

prasību apmierināt daļēji.

Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, par labu Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijai, reģistrācijas Nr.90000022399, parādu Ls 1085, nokavējuma procentus Ls 298,05 un līgumsodu Ls 108,50, kā arī tiesas izdevumus 165,28, pavisam kopā piedzīt Ls 1 657,13 (viens tūkstotis seši simti piecdesmit septiņi lati, 13 santīmi).

Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, valsts labā tiesas izdevumus Ls 7,27 (septiņi lati, 27 santīmi).

Atzīt Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijai, reģistrācijas Nr.90000022399, tiesības par laika posmu līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai) saņemt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, likumiskos 6% (sešus procentus) gadā no parāda pamatsummas, bet nepārsniedzot tās apmēru.

Pārējā daļā prasību noraidīt.

Sprieduma labprātīgai izpildei daļā par tiesas izdevumu piedziņu valsts ienākumos noteikt 10 dienu termiņu no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā 20 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, sūdzību iesniedzot Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesā.

Tiesnese I.Kuzņecova